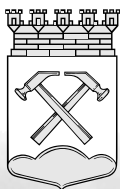

TOBAKSPOLITISKT HANDLINGSPROGRAM

Kumla och Lekeberg

KUMLA KOMMUN

LEKEBERGS
KOMMUN

Vad "alla" vet

Rökning skadar hälsan. Därom råder numera enighet. Allmänheten förutsätts ha full kunskap om riskerna med tobaksbruk. Och vissa kunskaper är otvivelaktigt väl spridda, t.ex. att cigarettrökning orsakar lungcancer. Att sprida mer information om tobak och hälsa uppfattas närmast som tjatigt.

"Alla vet" det vet ju alla.

(Paul Nordgren, Statens Folkhälsoinstitut)

Inledning:

Det Tobakspolitiska handlingsprogrammet omfattar både åtgärder och insatser som förhindrar att människor börjar röka/snusa och samhällsinsatser för att minska tobaksbruket.

Handlingsprogrammet är utarbetat i samverkan med Samhällsmedicinska enheten, och Tobakspreventiva enheten, Örebro läns landsting, Örebro läns idrottsförbund samt Kumla och Lekebergs kommuner. Det ska utvärderas och dokumenteras så att det blir möjligt att följa utvecklingen av de förebyggande och hälsofrämjande insatserna.

En förutsättning för att det tobakspolitiska handlingsprogrammet ska få önskad effekt är att det bygger på en tvärssektoriell samverkan.

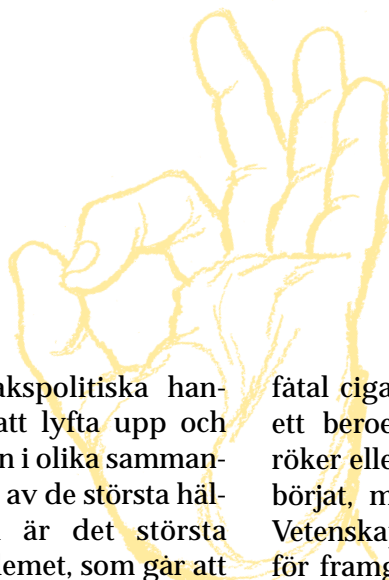
Det är angeläget att alla goda krafter används för att nå framgång med det förebyggande och hälsofrämjande arbetet. De aktuella frågorna bör inte enbart hanteras av specialister, utan integreras i befintliga verksamheters olika nivåer.

Bakgrund:

Allt har ett samband

Allt talar för att de ungdomar som inte börjar röka före 19 års ålder även kommer att avstå i framtiden. Rökningen är många gånger inkörsporten till andra droger. Det föreligger ett mycket starkt samband mellan ungas tobaksrökning, alkoholdrickande och narkotikamissbruk. När användandet av cigaretter går ner går även alkoholdrickandet och narkotikamissbruket ner.

Föräldrar och verksamma i barn- och ungdomsarbetet behöver en beredskap för att hantera ungdomarnas pubertetsutveckling och grupperingar med ny kamratrelationer för att uppskjuta eller förhindra tobaksbruk.

Syftet med det Tobakspolitiska handlingsprogrammet är att lyfta upp och aktualisera tobaksfrågan i olika sammanhang. Tobaksbruk är en av de största hälsofarorna. Rökningen är det största enskilda folkhälsoproblemet, som går att förebygga. Hälften av dem som dör i förtid av sin rökning avlider i aktiv ålder och förlorar i genomsnitt 20 levnadsår.

Nästan ingen börjar röka i vuxen ålder. Nio av tio som röker har börjat före 19 års ålder. Rökfria miljöer utgör ett stöd både för ungdomar att inte börja röka och för den som vill sluta eller har slutat att röka. Nästan alla som börjar röka eller snusa blir snabbt beroende. Ett

fåtal cigaretter kan räcka för att fastna i ett beroende. Merparten av dem som röker eller snusar ångrar att de någonsin börjat, men många har svårt att sluta. Vetenskapliga studier visar att grunden för framgångsrik påverkan på rökare är att kort och strukturerat ta upp frågan

Den passiva röken är dessutom en hälso- och arbetsmiljörisk. Rökig miljö utestänger många människor från vissa miljöer, t ex personer med astma – allergi eller känsliga luftrör. Restauranger och andra serveringar är undantagna från de krav som tobakslagen annars ställer upp för lokaler dit allmänheten har tillträde.

Vision

Skapa ett tobaksfritt samhälle

Övergripande mål

Ta fram ett tobakspolitiskthandlingsprogram och integrera det i befintliga verksamheter och verka för att lagstiftning efterlevs

Syfte

Minska tobaksbruket genom att skapa förutsättningar för tobaksfria och stödjande miljöer som underlättar och uppmuntrar individer till tobaksfrihet

Målgrupp

Kommuninvånare med särskild inriktning på barn och ungdom

Prioriterade områden:

Lagar och regleringar

Stödjande miljöer:

- *Barn och ungdomar 0-19 år*
- *Arbetsför ålder 20-64 år*
- *Äldre < 65 år*

Indikatorer

Mål och styrdokument

WHO (1999) har antagit delmål för att minska skadeverkning från beroendeframkallande substanser t. ex. tobak. Man anger att andelen rökfria ska vara minst 80 % bland de som är över 18 år och nära 100 % bland de som är under 18 år.

Även om Sverige är det första land som har nått WHO:s mål med mindre än 20 procent rökare i befolkningen får inte detta skymma det faktum att många utmaningar återstår.

Sverige är det enda land i världen där fler kvinnor än män röker. År 1999 rökte 19 procent av kvinnorna och 18 procent av männen. Det finns dessutom en tydlig skillnad i förekomsten av daglig rökning mellan olika socioekonomiska grupper som ytterligare förstärker den ojämlika hälsa. (EPC Epidemiologiskt Centrum, Socialstyrelsen)

I Nationella folkhälsokommitténs förslag till nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91 står under mål 12) följande:

- En tobaksfri livsstart från 2010.
- En halvering till 2010 av antalet ungdomar under 18 år som röker eller snusar.
- En halvering till 2010 av andelen rökare bland de grupper som röker mest.
- Ingen skall utan eget val utsättas för rök i sin omgivning.

I sitt remissvar på Hälsa på lika villkor – Nationella mål för folkhälsan (SOU 2000:91) – del av betänkandet som rör mål 12 – minska tobaksbruk, inkl. förslaget till lagändring i tobakslagen (1993:81) skriver Statens Folkhälsoinstitut i sin sammanfattning:

”Folkhälsoinstitutet anser – liksom kommittén – att tobaksbruk är den enskilt största hälso- och sjukvårdssorserisken i Sverige. Bruket är sällan följden av ett fritt konsumtionsval, utan tobak är en drog med snabb tillvänjning. Bruket bör ses ur ett drogpolitiskt – snarare än konsumentpolitiskt – perspektiv.

Fler än 7000 svenskar dör varje år av sitt tobaksbruk, närmare en i timmen dag ut och dag in! Detta trots att rökningen i Sverige har minskat betydligt under de senaste 20 åren. Dessutom börjar drygt 70 nya ungdomar röka varje vecka, vilket innebär risk för att utveckla ett livslångt bruk.”

Kontrakt för god och jämlik hälsa Örebro Läns Landstings folkhälsoplan – en vision för 2000-talet. (Antagen av landstingsfullmäktige den 8 juni 1998).

Anges följande utmaningar:

- Rökfri fostertid för alla barn som föds i länet.
- Tobaksfri grundskola.
- Rökfria arbetsplatser i hela länet.

Nationella styrdokument för förskolan och skolan

I skolans läroplaner Lpo-94, Lpf-94 och Lpfö-98 är skolans värdegrund beskriven. I Lpo-94 står att rektorn har ansvar för att kunskapsområdet alkohol, narkotika och tobak (ANT) integreras i undervisningen. Det står vidare att eleverna ska få möjlighet att utveckla sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ. Skolan ska framhålla betydelsen av det personliga

ställningstagandet och utveckla elevernas förmåga till ett personligt ansvar. Skolan ska sträva efter att varje elev visar respekt för och omsorg om såväl närmiljö som miljön i ett vidare perspektiv.

Skolan ansvarar också för att varje elev har grundläggande kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa samt har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan och miljön.

I kursplanerna benämns begreppet ANT ett par gånger i samband med olika ämnen och då i formuleringar som att eleverna ska få kunskap och kännedom om drogers inverkan på hälsan (Skolverket 1999).

I skollagen kap 14 står det att skolhälsovården har till ändamål att följa elevernas utveckling, bevara och förbättra deras själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sunda levnadsvanor hos dem.

Lekebergs folkhälsoplan

Antagen i kommunfullmäktige 2002-04-25, § 30.

Inriktningsmål tobak:

- Skol- och ungdomsmiljöer ska vara fria från ANT dvs från Alkohol- Narkotika- Tobak-Snus.
- Alla ska bidra till att sprida information om riskerna med ANT
- Genom regelbunden information arbeta mot tobaksdebut med särskild inriktning "tidig ålder".
- Värna om rökfria miljöer.

I Lekebergs Plan för Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde för åren 1999-2002 anges under rubriken Demokrati följande inriktningsmål: Barn och ungdomar ska ha inflytande och medansvar för sin utbildning och sin arbetsmiljö.

Folkhälsopolitiskt program, Kumla kommun.

Antaget av kommunfullmäktige 1997-04-21 § 32.

Syftet med folkhälsoarbetet i Kumla är att göra kommunen till en frisk hälsokommun med hälsomedvetna innevånare som kan bevara och befrämja sin hälsa genom att en positiv livsmiljö skapas med jämlika förutsättningar.

Plan för förskola och skola i Kumla kommun.

Antagen av kommunfullmäktige 2000 01 24. Under rubriken Miljö och Hälsa.

Grundtankarna i en "Hälsofrämjande skola" ska vara vägledande för det lokala arbetet med hälsofrågor i förskola och skola. Dessa handlar om att utgå från friskfaktorer och det som främjar hälsa och att skapa förutsättningar för att barn/elever upplever sin livssituation med meningsfullhet, sammanhang och hanterbarhet.

Arbetet med miljö och hälsofrågor ska inriktas på förebyggande insatser.

Skolorna ska vara drog och rökfria. Det förebyggande arbetet mot alkohol och andra droger ska fokuseras på att skapa positiva attityder till drogfrihet. Samverkan med fritidsverksamheterna, föreningslivet, polis etc. är viktig i detta arbete.

Barn och ungdom i Kumla kommun ska få och möjlighet att utveckla förutsättningar för att må bra och fungera väl i sin närmiljö.

Lagar och regleringar.

Tobakens skadeverkningar är sedan länge kända och frågan finns redan på den politiska dagordningen. Specifika normer för tobaksområdet genom lagar och regleringar har successivt skapats under de senaste 25 åren, bland annat genom reklamförbud för tobaksprodukter, förbud mot rökning i offentliga lokaler och på arbetsplatser samt förbud mot försäljning av tobaksprodukter till minderåriga. Åldersgränsen för försäljning av tobak har dock inte blivit det effektiva skydd för barn och ungdom som det var avsett att bli. År 1999 två år efter lagens tillkomst, köpte fortfarande 80 procent av rökarna bland elever i skolår 9 sina cigaretter själva, enligt statistik från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Mot den bakgrunden har frågan om ytterligare skärpning av regleringarna inom tobaksområdet i form av licensförfarande aktualiserats. Även priset på tobaksprodukter, skatt på tobaksprodukter och införselbegränsningar är instrument som kan användas för att påverka tillgängligheten av tobaksprodukter i samhället (Uddenfeldt 2002).

Lagar och regleringar inom tobaksområdet har hitintills inte utnyttjats tillfullo i dagsläget. Tillämpningen av tobakslagen bevakas inte systematiskt i kommunernas miljö- och hälsoskyddsarbete (Uddenfeldt 2002).

Den 15 maj 2002 beslutade riksdagen om att alla restauranger måste ha rökfria avdelningar från 1 januari 2003. Hittills har detta enbart gällt restauranger med fler än 50 sittplatser. Målet är att alla restauranger ska vara rökfria fr.o.m. den 1 januari 2004.

Se även bilaga med utdrag ur tobakslagen (SFS 1993:581), (1993:581), (2002:81)

Kommunen

Utmaning: Skapa och bibehålla en tobaksfri kommun genom

- Att öka kunskap och engagemang för ett tobaksfritt samhälle där tobaksarbetet identifieras som en ledningsfråga på förvaltningsnivå.
- Att tillsyn och registerhållning av anmälda tobaksförsäljare och tobaksfria restauranger regleras med en avgift som ger kostnadstäckning.
- Att tillsynen ska utövas med årliga besök, i samband med besöken informeras personalen om vikten av att begära legitimation av ungdomar som vill köpa tobak.
- Att påbörja en snabbare utveckling mot rökfria restauranger än vad riksdagens beslut anger.

Stödjande miljöer:

Barn- och ungdom 0-19 år

Förskola och skola

Utmaning: Skapa och bibehålla tobaksfrihet genom

- Att långsiktigt och kontinuerligt arbeta med att skapa handlings- och aktivitetsplaner för ett aktivt ANT-arbete med delaktighet av barn och ungdom
- Att arbeta med aktuella värdegrundsmaterial både för föräldrar, personal och elever

Resurser:

- Tydlig prioritering från skolledning
- Utnyttja aktuellt material i ANT-frågor och integrera tobakskunskap i den ordinarie undervisningen
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som finns både internt och externt
 - Internt- t ex skolans hälso- och miljöskyddsarbete
 - Externt- t ex Landstingets stöd genom Tobakspreventiva enheten och Samhällsmedicinska enheten
- Samverkan med vuxna i barns närhet
- Samverkan med föreningar, näringsliv och fritidsgårdar

Fritidsgårdar

Utmaning: Skapa och bibehålla en tobaksfri verksamhet genom

- Att långsiktigt och kontinuerligt arbeta med att skapa handlings- och aktivitetsplaner för ett aktivt ANT-arbete med delaktighet av barn och ungdom
- Att arbeta med aktuella värdegrundsmaterial både för vuxna i barns närhet, personal och elever

Resurser:

- Tydlig prioritering från fritidsgårdens ledning
- Utnyttja aktuellt material i ANT-frågor och integrera tobakskunskap i den ordinarie verksamheten
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som finns både externt och internt
 - Internt t.ex. skolans hälso- och miljöskyddsarbete
 - Externt t.ex. Landstingets stöd genom Tobakspreventiva enheten och Samhällsmedicinska enheten
- Samverkan med vuxna i barns närhet
- Samverkan med skola, föreningar och näringsliv

Föreningslivet

Utmaning: Skapa och bibehålla en tobaksfri verksamhet genom

- Att långsiktigt och kontinuerligt arbete med att skapa handlings- och aktivitetsplaner för ett aktivt ANT-arbete med delaktighet av barn och ungdom
- Att arbeta med aktuella värdegrundsmaterial både för föräldrar, ledare och aktiva

Resurser:

- Tydlig prioritering från föreningens styrelse
- Utnyttja aktuellt material i ANT-frågor och integrera tobakskunskap i den ordinarie verksamheten t ex ledarutbildningar och lägerverksamhet
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som finns både internt och externt
 - Internt t ex ledare - föräldrar
 - Externt t ex Svenska kyrkan, Studieförbund, Örebro läns Idrottsförbund och Svenska Studie- och Utbildningsorganisationen (SISU Idrottsutbildarna)
- Samverkan med vuxna i barns närhet
- Samverkan med skola, fritidsgårdar, andra föreningar och näringsliv

Stödjande miljöer

Arbetsför ålder 19-64 år

Arbetsplatser

Utmaningar: Arbetsgivaren ska verka för att skapa och bibehålla en tobaksfri arbetsmiljö, så att ingen mot sin vilja utsätts för passiv rök, genom

- Att revidera och se över befintliga handlingsplaner
- Att tillse efterlevnad av handlingsplaner
- Att erbjuda rök-/snusslutarstöd

Resurser:

- Tydlig prioritering från arbetsgivaren
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som ges av olika aktörer
 - T.ex. Primärvård, Apoteket, Företagshälsovård, Tobakspreventiva enheten Örebro läns landsting, Astma - allergiförbundet

Stödjande miljöer

Äldre < 65 år

Utmaning: Minska tobaksbruket genom

- Att verka för att ingen utsätts för passiv rök
- Att erbjuda rök-/snusslutarstöd

Resurser:

- Tydlig prioritering från vårdgivare, kommun, landsting och pensionärsorganisationer
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som ges av olika aktörer
 - t ex Primärvård, Apotek, Tobakspreventiva enheten Örebro läns landsting, Astma - allergiförbundet

Handlingsprogrammet utgår från där människor i olika stadier av livscykelns samlas, kan nås och påverkas till hälsosamma val. Liksom i WHO:s health 21 flyttas fokus från att identifiera riskbeteenden och förebygga sjukdom hos enskilda individer till att skapa hälsofrämjande möjligheter för alla.

Utmaningar - Kommunen

Se även utmaningar under Lagar och regleringar.

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
Socialförvaltning		Tobaksfrågan ska t ex diskuteras i samband med ekonomisk rådgivning
Konsumentvägledning		Tobaksfrågan ska t ex diskuteras i samband med ekonomisk rådgivning
Kumla- och Lekebergsbostäder		Erbjuda rökfria bostäder vid nybyggnation och ombyggnad
Teknik- miljö	Rökförbud i kommunens lokaler	Riktlinjer för tillsyn och registerunderhåll. Rökfritt vid entréer och reservutgångar i anslutning till kommunens lokaler

Utmaningar - Landsting

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
TPE Tobakspreventiva enheten	Erbjuder information och rökslutarstöd. Utbildning och handledning	Utöka det preventiva hälsofrämjande arbetet. Erbjuder handledning och utbildning
Politiker i landstinget	Stödjande	Prioritera tobaksfrågan
Folktandvård	Rådgivning Information	Utarbeta en övergripande tobakshandlingsplan gällande vid patientkontakter samt journalföra. T ex: Vårdgivare frågar konsekvent och regelmässigt om tobaksbruk vid alla patientkontakter
Primärvård	Rådgivning Information	Se ovan, Folktanvården
SME Samhällsmedicinska enheten	Drogvaneundersökningar. Epidemiologisk bevakning ex genom kunskaps- och metodstöd	Utöka kunskaps- och metodstödet inom ANT-verksamheten. Bearbetning av tobaksstatistik

Utmaningar - Barn - Ungdom 0-19 år

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
Vuxna i barns närhet	Värdegrundsfrågor	Rökfri hemmiljö. Ökad dialog mellan hem - förskola - skola - fritid
MVC - BVC	Program för modern	Arbeta med båda föräldrarnas rök-/snusvanor samt journalföra
Förskola - skola	Tobak tas upp i många sammanhang, planerat och spontant	Strukturerad plan år för år, som är känd av samtliga elever, personal och föräldrar. Kontinuerligt arbeta med livskunskapsfrågor i elevarbetet
IV- Gymnasieskola	Tobak tas upp i många sammanhang, planerat och spontant	Strukturerad plan år för år, som är känd av samtliga elever, personal och föräldrar. Kontinuerligt arbeta med livskunskapsfrågor i elevarbetet
Skolan som arbetsplats	Krav på tobaksfritt för eleverna inom skolans område	Helt rökfritt alla kategorier
Skolhälsovård	Elevprofiler - individuella hälsosamtal	Uppföljning av hälsosamtal
Barn- och ungdomsverksamhet - Fritidsgårdar - Föreningar	Samtal om tobak Samarbete med hemmet	Upprätta ANT handlingsplaner
Ungdom - ungdom	Egna åtgärder - kamratstöd	Påverkan till ett rök-/snusfritt liv. Delaktighet i processen för framtagande av skolans och fritidsgårdens normer och regler

Utmaningar - Arbetsför ålder 20-64 år

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
Arbetsplatser		Helt rökfria lokaler och rökfritt vid entréer och reservutgångar
Socialförvaltning		Tobaksfrågan ska diskuteras i samband med ekonomisk rådgivning
Företagshälsovård	Personliga program Rök-/snuslutarstöd	Aktivt erbjuda rök-/snuslutarstöd
Komvux		Verka för ett rök-/snusfritt liv. Delaktighet av studerande vid framtagning av regler och normer
Svenska för invandrare (SFI)		Verka för ett rök-/snusfritt liv. Delaktighet av studerande vid framtagning av regler och normer

Utmaningar - Äldre < 65 år

Se arbetsför ålder tillämpliga delar

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
Äldreomsorg		Vårdtagare ska inte behöva utsättas för passiv rök.
Pensionärs-organisationer		Aktivt erbjuda rök-/snusslutastöd.

Utmaningar - Övriga aktörer

Nedanstående aktörer är involverade under hela människans livscykel

AKTÖRER	DETTA GÖRS	UTMANING
Apotek	Informerar, ger råd. Ställer frågor om tobaksbruk	Ökad marknadsföring. Aktivt arbete med rökslutargrupper
Föreningar	Handlingsplaner upprättas	Tobaksfria anläggningar och miljöer. Alla föreningar ska upprätta handlingsplaner och tillse att planer efterlevs
Polis	Personliga program Rökslutarstöd	Införa tobaksfrågor i verksamhetsplanen. Försäljningskontroll - tillsyn Kontroll av tobakens ursprung
Restauranger	Rökfria avdelningar	Skapa helt rökfria restauranger Rökfria personalmiljöer
Astma - allergiföreningen Föreningen Hjärt - lungsjuka	Information	Utvidga sitt nätverksarbete i kommunerna Kumla och Lekeberg
ÖLIF Örebro läns idrottsförbund	Föreläser om tobak. Stöd vid utarbetande av handlingsplaner	Verka för att alla föreningar skapar handlingsplaner för ANT
Svenska kyrkan och övriga kyrkor och samfund		I verksamhet med barn och ungdom ska ledare vara goda förebilder (tobaksfria)

Indikatorer

Effekter på och förändringar av tobaksbruket i en befolkning är oftast resultatet av olika faktorer påverkan. Det är därför viktigt att göra mätningar både före och efter det tobakspolitiska handlingsprogrammets genomförande. Mätningarna måste spänna över en längre tidsperiod för att kunna användas som resultatindikatorer.

Indikatorer ska ses som ett första försök att strukturera den information som är av betydelse för att bedöma utvecklingen av tobaksbruket i Lekeberg och Kumla kommun.

De indikatorer som anges finns tillgängliga i offentliga dataregister eller kommer att finnas i kommunernas interna statistik. (bilaga).

Tobaksbruk

Rökning under graviditet, när barnet är 0-4 veckor respektive 8 månader.

Föräldrars rökvanor

Andel elever i år 9 som röker regelbundet

Andel elever i år 9 som aldrig rökt

Rekryters tobaksvanor

Andel vuxna (19-64 år) som dagligröker

Andel äldre (65-79 år) som dagligröker

Tillsyn

Antal registrerade tobaksförsäljare

Antal tillsynstillfällen

Antal rökfria restauranger och cafeér

Antal stickprovs kontroller vad beträffar efterlevnad av 18 års gränsen

Information/utbildning

Antal informations/utbildningsinsatser till restauratörer och försäljningsställen.

Antal informations/utbildningsinsatser till exempelvis:

Politiker, fackföreningar, allmänhet, verksamhetsansvariga

Policyprogram

Finns kommunalt handlingsprogram

Andel skoleneheter som har handlingsprogram

Andel fritidsgårdar som har handlingsprogram

Andel föreningar som har handlingsprogram

Andel handlingsprogram som tagits fram i samverkan med elever, personal, föräldrar

Sprids policyprogrammen för kännedom till alla berörda. Muntligt. Skriftligt. Anslås.

Andel kontroll och revideringar av handlingsprogram

Rökslutarstöd

Erbjuds kommunens anställda rök-/snusslutarstöd ?

Erbjuds elever rök/snus slutarstöd ?

Passiv rök

Är området framför entréer och reservutgångar en rökfri zon

Om speciellt anvisade rökplatser finns är de belägna tillräckligt långt från friskluftsintag, entréer och reservutgångar

Finns friskluftsventilation

Andel rökfria bostadsområden

Tobaksrelaterad brottslighet

Antal ingripande vid försäljning till minderårig

Antal ingripande vid försäljning av tobak införd via smuggling

Källförteckning

- Epidemiologiskt Centrum. Socialstyrelsen. [Http://www.sos.se/epc/](http://www.sos.se/epc/)
- *Folkhälsopolitiskt program*, Lekebergs kommun. Antagen av kommunfullmäktige 2002-04-25 § 30.
- *Folkhälsopolitiskt program*, Kumla kommun. Antaget av kommunfullmäktige 1997-04-21 § 32.
- *Lpf 94, Läroplan för de frivilliga skolformerna*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- *Lpf 98, Läroplan för förskolan*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- *Lpo 94, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- *Plan för Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområden för åren 1999-2002*. Lekebergs kommun. Antagen av kommunfullmäktige 1999-02-18, § 4.
- *Skollagen* (SFS 1985:1100).
- Skolverket (1999): *Nationella kvalitetsgranskningar 1999. Undervisningen om tobak, alkohol och andra droger*. Rapport Dnr 99:208.
- SOU 2000:91. *Hälsa på lika villkor. Nationella mål för folkhälsan*. Slutbetänkande från Nationella folkhälsokommittén. Stockholm: Fritz.
- *Tobakslagen* (SFS 1993:581, SFS 1994:98). Uddenfeldt, Monica (2002): *En uppföljning utifrån det folkhälsopolitiska programmet "Folkhälsan 2000"*. Rapport 2002:1, Samhällsmedicin Gävleborg, Landstinget Gävleborg.
- World Health Organization (1991): *Hälsa 21 - hälsa för alla på 2000-talet. En introduktion*. Stockholm: Folkhälsainstitutet.
- Örebro läns landsting (1998): *Kontrakt för god och jämlik hälsa. En vision inför 2000-talet*. Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting. Antagen av Örebro läns landsting fullmäktige 1998-06-08.
- Riksidrottsförbundet. <http://www.rf.se>.
- *Plan för förskola och skola i Kumla kommun*. Antagen av Kommunfullmäktige 2000-01-24 § 4.

Referenslitteratur

- Centralförbundet för alkohol- och narkotika upplysning (2002): *Mönstandets drogvänor 2001*. Rapport nr 66. Stockholm.
- Centralförbundet för alkohol- och narkotika upplysning (2002): *Skolelevs drogvänor 2001*. Rapport nr 67. Stockholm.
- Centralförbundet för alkohol- och narkotika upplysning (2002): *Drogutvecklingen i Sverige 2002*. Rapport nr 68. Stockholm.
- Byreus, Katrin (2001): *Bella Grus och glitter 2 - för tjejgrupper*. Stockholm: Kvinnoorganisationernas Samarbetsråd i Alkohol och Narkotika-frågor (KSAN).
- Byreus, Katrin; Horning, Eric; Skoglund, Gösta & Svedbom, Jörgen (1998): *Steget. Ett arbetsmaterial om hälsa, samlevnad och droger för skolåren 4-6*. Stockholm: Folkhälsainstitutet.
- Byreus-Hagen, Katrin & Snickars, Kjell (1999): *Risken finns - ett material för killgrupper*. Stockholm: Folkhälsainstitutet.
- Eriksson, Charli; Lindén-Boström, Margareta; Persson, Carina; Skarphed, Gunilla; Wallin, Anne-Marie & Ydreborg, Berit (2002): *Den demokratiska hälsan! En rapport från undersökningen om hälsa, samlevnadsvanor och livsvillkor, Liv och hälsa år 2000*. Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting.
- Kimber, Birgitta (2001): *Livsviktigt. Social, emotionell träning*. Solna: Ekelunds förlag.
- Riksidrottsförbundet (1995): *Idrotten vill, verksamhetsidé och riktlinjer för idrottsrörelsen*. Stockholm
- Linden-Boström, Margareta & Nyman, Erling (2002): *Barns situation i Örebro län - ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv*. Barncentrum, Örebro läns landsting.
- Munksten, Birgitta & Persson, Carina (2002): *Att vara barn i Kumla - en betraktelse över barns liv och hälsa och organisation av arbete med barn och ungdom*. Nota Bene rapportserie nr 16-2002, Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting.
- Nationella folkhälsokommittén (1998): *Tobaken - folkhälsans största fiende?* Stockholm: Regeringskansliet.
- *Ringar på vattnet. Ett värdegrundsmaterial kring tobak för föräldrar med elever i skolår 5*. Örebro läns idrottsförbund och Statens folkhälsainstitutet.
- SBU-rapport nr 138 (1998): *Metoder för rökavvänjning*. Stockholm: Statens beredning för utvärdering av medicinsk forskning.
- Ydreborg, Berit (2000): *Den pigga pensionären. Om äldres hälsa i Örebro län 2000. En delrapport om 65-79-åringar från undersökningen om hälsa, levnadsvanor och livsvillkor, Liv och hälsa år 2000*. Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting.
- Örebro läns landsting (1999): *Drogvänor bland elever i årskurs 9 i Örebro län*. Samhällsmedicinska enheten, Örebro läns landsting.
- Örebro läns landsting (1999): *Statistik 1999 med värdegrundsmätning. Barnavårdscentralerna. Barnhälsovården, Örebro läns landsting*.

Referenser:

<i>WHO-dokument, 1999:</i>	<i>Plan för förskola och skola i Kumla kommun.</i>
<i>SOU 2000:91</i>	<i>Eget inventeringsarbete. "Linjen."</i>
<i>ÖLL Folkhälsoplan</i>	<i>Eget enkätarbete.</i>
<i>Läroplanen</i>	<i>Enkäter med barn och ungdomar, Sara Holm.</i>
<i>Folkhälsopolitiskt program, Kumla kommun</i>	<i>Idéverkstad, CESAM</i>
<i>Lekebergs folkhälsoplan</i>	<i>Tobakslagen, SFS 1993:581, SFS 1994:98</i>
<i>Lekebergs plan för Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsområde</i>	

Bilaga

Nyheter i Tobakslagen (1993:581)

Den 1 juli 2002 resp. 1 januari 2003 träder flera ändringar i tobaksfrågan i kraft (2002:281). Nyheterna innebär förändringar för kommunernas tillsynsansvar.

Anmälningsskyldighet för tobakshandel

Den som i näringsverksamhet säljer tobaksvaror till konsumenter skall anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när försäljningen påbörjas.

Detta stadgas i den nya 12 a § i tobakslagen som träder i kraft den 1 juli 2002. I övergångsbestämmelserna sägs att **"den som den 1 juli 2002 i näringsverksamhet säljer tobaksvaror till konsumenter, skall senast den 1 januari 2003 göra sådan anmälan som avses i 12 a §"**.

Den omedelbara tillsynen när det gäller anmälan enligt 12 a § åvilar den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer (19 § andra stycket 2).

En kommun får ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig verksamhet med tobaksvaror (19 a §).

Rökfritt i restauranger och serveringar

Restauranger eller andra serveringar skall, om inte rökförbud föreligger enligt 2 § 1-4, ha ett eller flera områden där rökning är förbjuden (4 § andra stycket).

Denna regel träder i kraft den 1 januari 2003. Reglerna om rökfria områden gäller då även för restauranger och serveringar med färre än 50 platser. Målet, som i första hand skall nås på frivillig väg, är rökfria serveringsmöjligheter den 1 januari 2004.

Bilaga

Utdrag ur tobakslagen (SFS 1993:581)

2§

Rökning är förbjuden

1. i lokaler som är avsedda för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn samt skolgårdar och på motsvarande områden utomhus vid förskolor eller fritidshem,
2. i lokaler som är avsedda för hälso- och sjukvård,
3. i lokaler som är avsedda för gemensamt bruk i bostäder och inrättningar med särskild service eller vård,
4. på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i andra lokaler och utrymmen som är avsedda att användas av den som reser med sådana färdmedel,
5. i andra lokaler än sådana som avses i 1-4 när en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning som avses i 2 kap. 1-3 §§ ordningslagen (1993:1617) anordnas och i lokaler som är avsedda att användas av den som deltar i sammankomsten eller tillställningen, samt,
6. i andra lokaler än sådana som avses 1-5 om allmänheten har tillträde till lokalerna.

Bestämmelserna i första stycket 5 och 6 gäller inte serveringslokaler i restauranger och andra serveringsställen.

4§

I hotell och andra inrättningar där tillfällig bostad yrkesmässigt upplåts skall i ett visst antal av de rum eller liknande som upplåts rökning vara förbjuden. I fråga om sovkupéer och andra utrymmen som upplåts för tillfällig bostad på färdmedel i inrikes kollektivtrafik gäller i stället 2 § 4. Restauranger eller andra serveringsställen som har mer än femtio sittplatser skall, om rökförbud ej föreligger enligt 2 § 1-4, ha sittplatser inom ett eller flera områden där rökning är förbjuden.

5§

Bestämmelserna i 2§ gäller inte i fråga om bostäder och andra lokaler för boende som inte är tillfälligt.

6§

Rökning är trots bestämmelserna i 2§ 2-6 tillåten i delar av de lokaler eller andra utrymmen som avses där, om dessa delar avsatts för rökning.

Detsamma gäller lokaler som avses i 2 § 1 och som är upplåtna enbart för personal. Avvikelse från 2 och 4 §§ får göras om det finns särskilda skäl därtill på grund av utrymmets beskaffenhet eller användningssätt eller av omständigheterna i övrigt. Detta gäller i tillämpliga delar även sådana områden som avses i 2 § 1.

7§

Den som i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över en lokal, eller ett annat utrymme eller ett område utomhus som omfattas av någon av bestämmelserna i 2 och 4 §§ svarar för att bestämmelserna följs.

Om någon trots tillsägelse röker där rökning inte är tillåten, får denne avvisas.

Rökfri arbetsmiljö

8§

I andra fall än som avses i 2 och 4 §§ svarar arbetsgivaren för att en arbetstagare inte mot sin vilja utsätts för tobaksrök i den arbetslokal eller det liknande utrymme där arbetstagaren är verksam. Som arbetstagare räknas här personer som avses i 1 kap.2 § första stycket och 3 § arbetsmiljölagen (1997:1160).

18§

Den centrala tillsynen över denna lag och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen följs utövas av

1. Arbetarskyddsstyrelsen när det gäller
 - a) lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § och som är upplåtna för personal och
 - b) lokaler och andra utrymmen på vilka 8 § skall tillämpas, samt
2. Socialstyrelsen när det gäller
 - a) miljöer som avses i 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal,
 - b) lokaler som avses i 4 §

Den omedelbar tillsynen utövas av

1. Yrkesinspektionen när det gäller lokaler och andra utrymmen för vilka Arbetarskyddsstyrelsen har den centrala tillsynen, och
 2. Den eller de nämnder som kommunalfullmäktige bestämmer när det gäller de miljöer och de lokaler för vilka Socialstyrelsen har den centrala tillsynen.
- Länsstyrelsen utövar inom länet tillsynen enligt andra stycket 2.